

— жодна з ідей не піддається критиці, тому що головна мета — породжувати, а не оцінювати ідеї.

На наступних етапах системного дослідження альтернативи формалізуються та перевіряються за допомогою концептуальних, графічних, математичних, комп'ютерних моделей тощо.

Підсумовуючи, зауважимо, що вивчення дисципліни «Системний аналіз» сприяє розвитку у студентів системного мислення, усвідомлення необхідності застосування системного підходу до задач управління та прийняття рішень, до дослідження складних явищ та процесів, до яких належать соціально-економічні процеси.

*Т. М. Дерев'янка, канд. філос. наук, доц.,
кафедра філософії*

ПРИНЦИП ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «КУЛЬТУРОЛОГІЇ»)

Входження України до Європейського освітнього простору актуалізує проблему пошуків освітньої моделі, котра б інтегрувала креативні національні надбання та відповідала європейським стандартам, а пріоритетом визнавала розвиток особистості й громадянина, здатного до персональної відповідальності в ситуації глобальних викликів сучасності.

В сучасному європейському освітньому просторі спостерігається своєрідний «етичний поворот» — етика осмислюється як *philosophia prima*, зростає її значення в культурі та освіті, при європейських університетах створюються Центри прикладної етики. Зазначені пріоритети належним чином не усвідомлюються у системі національної освіти, а пошуки стратегій нерідко здійснюються в контексті старих освітніх парадигм, зокрема, ігнорування морально-етичних аспектів професійної діяльності, вилучення з навчальних програм вищої школи курсів етики, естетики або ж їх механічне об'єднання під назвою «Етика і естетика», «Культурологія». Тенденція укрупнення навчальних дисциплін, створення інтегративних курсів породжує непрості завдання теоретико-методологічного синтезу різних галузей гуманітарного знання, фахового забезпечення відповідних навчальних курсів.

Спробую висловити окремі міркування щодо навчальної дисципліни «культурології (культурологія, етика, естетика)» — загальний обсяг — 144 год. (4 кредити), а з них: лекції — 20 год., семінари — 16 год., самостійна робота — 86 год., індивідуально-консультаційна робота — 16 год., іспит — 3 год., зокрема поділитися досвідом її викладання студентам-першокурсникам юридичного факультету. Нє маю наміру зупинятися на історії питання — як в ситуації ідеологічного вакууму на зміну «науковому комунізму» впроваджується курс «теорії та історії світової і вітчизняної культури», який з часом перетворюється в навчальну дисципліну «культурологію», а формат публікації не дозволяє аргументовано висловитися щодо назви та концептуального змісту так званого «інтегративного курсу».

Є різні моделі культурологічних досліджень (класична, некласична, постмодерністська) і різні типи педагогіки, якими може послуговуватися викладач у своїй професійній діяльності. Діалогічна парадигма сучасної культури викликає до життя комунікативно-креативну педагогіку, котра враховує синергійний характер розвитку особистості, уможливує реалізацію принципу індивідуалізації навчання, бо ґрунтується на засадах партнерства, інтерсуб'єктивного діалогу та співтворчості. Філософія комунікативно-креативної педагогіки є співзвучною гуманітарному знанню, яке за визначенням М. Шелера є «знанням освіти і культури», бо поєднане з цінностями духовними, допомагає людині в її становленні як особистості.

У викладанні інтегративного курсу «культурології (культурологія, етика, естетика)» перевага надавалася діалогічно-інтерпретативним методам навчання, що здійснювалося через поєднання раціонального та гуманітарного типу дискурсів, використання прогресивних моделей комунікативно-креативної педагогіки (дискусії, творчі завдання, «кейс-стаді», відеофільми, автореферати, культурологічна гра, тощо), урізноманітнення форм проведення семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Принцип індивідуалізації навчання зобов'язує враховувати індивідуальність студентів, бо вони є різними за своїми культурно-цивілізаційними ознаками й унікальними у своїх внутрішньо-екзистенційних особливостях. Також важливо не забувати, що першокурсникам — вчорашнім школярам надзвичайно важко адаптуватися до своїх нових соціальних ролей, виявляти свою індивідуальність.

Пам'ятаючи про це, важливо викликати внутрішній інтерес до культурології, ініціювати до самостійної праці, а це можливо завдяки індивідуалізації навчання, урахуванню потреб, запитів студентів.

Вже на першій зустрічі студентам пропонується для ознайомлення пакет навчально-методичних матеріалів (програма, плани семінарських занять, практикум, карта самостійної роботи, завдання для самостійного опрацювання тощо). Кожен студент повинен персонально визначитися у виборі теми, що його найбільше зацікавила, висловити пропозиції та пріоритети у письмовій формі. Студенти, що визначилися з вибором тем, обираються відповідальними за проведення семінару, а головні функції, що на них покладаються, це — урізноманітнення форм проведення семінару, творчий пошук нових форм. Відповідальні за проведення семінару — це своєрідні сценаристи, режисери семінару, посередники між викладачем і групою. Врахування інтересів та творчих ініціатив студентів сприяло зміні ціннісних мотивацій щодо навчання, зростанню особистої відповідальності, а кожен семінар ставав — унікальною подією, що документально зафіксовано відповідними матеріалами (сценарії, фотографії, автореферати, малюнки, відеокасети тощо).

Питання активізації самостійної роботи студентів, надання цій діяльності пріоритетного значення — це не лише формальне узгодження вітчизняних освітніх процесів з європейськими стандартами, бо у світовій практиці вищої школи означений вид діяльності складає понад 58 %. В процесі освоєння курсу культурології передбачається підготовка 4 письмових комплексних самостійних робіт, а завдання та форма його виконання обираються самостійно студентом. Змістовне осмислення інформації, ініціювання внутрішніх мотивацій до самостійно-пошукової діяльності, її втілювання у тексті як найвищий творчий цінності — ціннісні орієнтири самостійної роботи студентів як такого виду діяльності, що сприяє розвитку креативних здібностей, самостійності, автономності — сутнісних ознак зрілої й відповідальної особистості.

*І. А. Джалладова, канд. фіз.-мат. наук, доц.,
кафедра вищої математики*

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Із розмови з народним вчителем СРСП В. Шаталовим:

— Що таке учень для Вас?

— Людина, яка почала самостійно осягати науку.

— А вчитель ?

— Людина, яка запалила учня.